

Översiktligt elfiske i fem vattendrag i Upplands Väsby

2018

Sportfiskarna

Tel: 08-410 80 625, fax: 08-795 96 73
E-post: micael.soderman@sportfiskarna.se
Postadress: Svartviksslingan 28, 167 39 Bromma
Hemsida: www.sportfiskarna.se

Innehållsförteckning

BAKGRUND	5
MATERIAL OCH METODER	6
RESULTAT & DISKUSSION	7
Oxsundaån	7
Slutsats	7
Verkaån	8
Slutsats	8
Väsbyån	9
Slutsats	9
Edsån	10
Slutsats	10
Hagbyån	11
Slutsats	11
Sammanfattande diskussion	12
Framtida undersökningar	12
REFERENSER	16

Bakgrund

Sportfiskarna fick av Upplands Väsby kommun i uppdrag att genomföra en översiktlig elfiskeinventering av fisk i Väsbyån, Edsån, Verkaån, Hagbyån och Oxundaån. Syftet var att se vilka arter som förekommer i vattendragen och utifrån detta göra en enklare bedömning av vattendragens betydelse för fisk.

Material och metoder

Elfisket i åarna genomfördes under två perioder. En i slutet av april och en i slutet av maj. Med detta upplägg förväntades sannolikheten vara hög att samtligt förekommande arter skulle påträffas. Elfisket genomfördes översiktligt för att täcka in olika habitat och djupförhållanden. Vid fiskena deltog minst två personer. En som skötte själva elfiskeutrustningen och en som håvade fisk. Fiskarna släpptes direkt efter artbestämning. Elfiskade sträckor finns markerade i Bilaga 1. Tillstånd att elfiska inhämtades av Sportfiskarna för samtliga lokaler.

Resultat & diskussion

Oxundaån

Oxundaån (Figur 1) med sitt djup som på stora delar överstiger 50 cm och jämna relativt långsamma ström var vid båda tillfällena ganska svår att elfiska på ett effektivt sett. Under aprilfisket fångades ett tjugotal abborrar och ungefär lika många mörtar. En asp observerades. Ett löjstim på långt över tusen individer observerades. Under majfisket var resultatet ungefär det samma för abborre, mört och löja. En individ av den rödlistade och därmed nationellt hotade arten lake fångades och ett fåtal sarvar och braxar observerades.

Slutsats

Elfiskeresultatet i den lugna strömmen speglar nog inte hela sanningen om vattendragets fiskförekomst. Fisken känner i ett djupt och lugnt vattendrag elströmmen på ett längre håll och skräms då i väg i stället för att bedövas. Den stora mängd löja som uppehöll sig på platsen vid båda besöken innebär säkert att många rovfiskar stiger från Mälaren för födosök i ån och kanske även vidare upp i Oxundasjön. Sannolikt simmar mycket fisk från Mälaren upp för att leka i både ån och i sjön. En art som inte fångades eller observerades var gädda. En art som helt säkert lekvandrar i mängd. Ån bedöms ha ett högt värde för fisk. Inte minst genom sin direkta närhet till Mälaren. Ån är också en känd leklokal för asp och nors. Stora delar av botten täcktes av den invasiva arten vandrarmussla *Dreissena polymorpha*.

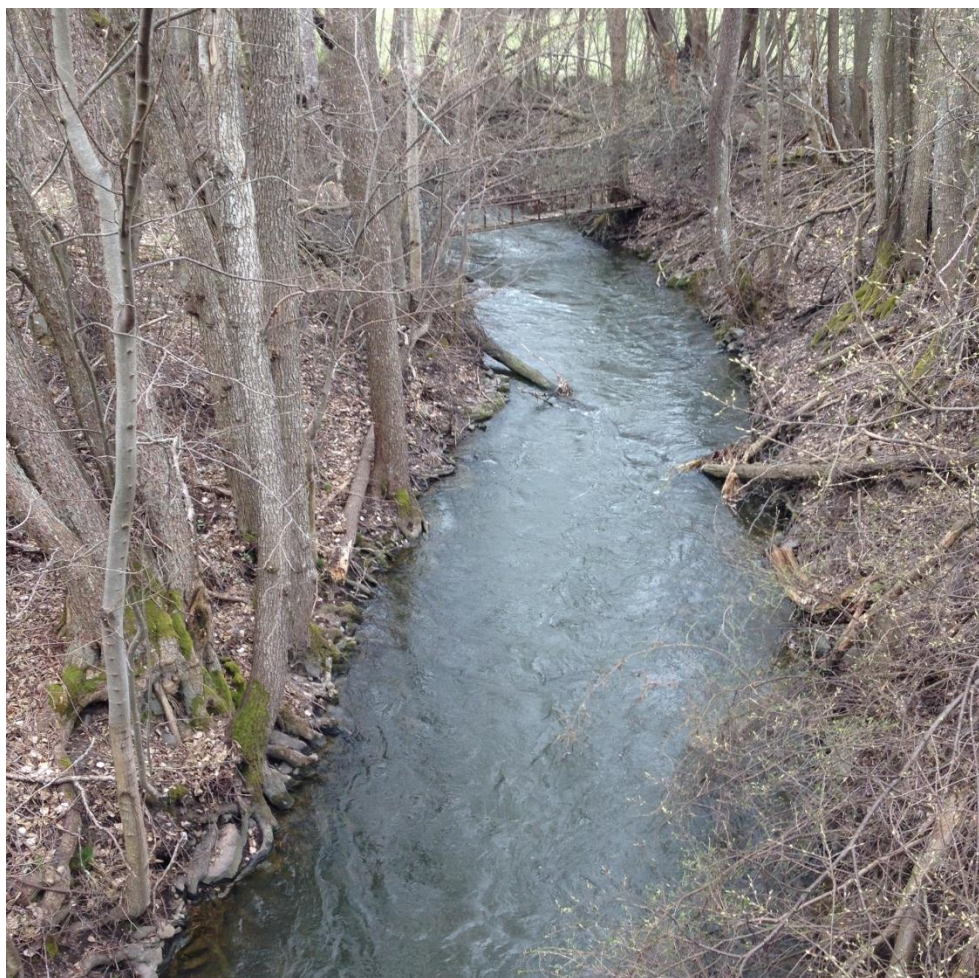
Figur f. Oxundaån är en bred och ganska djup å som förbinder Oxundasjön med Mälaren. Foto: Patrik Andersson

Verkaån

Den elfiskade sträckan i ån utgörs till stora delar av en djupt nedskuren ravin med strömmande vatten (Figur 2). Vid båda tillfällena fångades rikligt med abborre och under aprilfisket fångades flera stora romstinna honor. Vid båda tillfällena fångades också rikligt med mört. Under aprilfisket fångades och observerades också stora mängder lekande nors. En utlekt asp fångades i april. Under majfisket fångades också gädda, sarv, gärs och björkna. Två stora signalkräftor observerades.

Slutsats

Verkaån har ett högt värde för fisk. Inte minst som leklokal. Ån är en känd lekplats för asp och under våren 2018 observerades 10 individer (Söderman 2018). Den stora mängden lekande nors är sannolikt fiskar som stigit från Mälaren för att leka. Ån har bevisligen också ett högt värde för abborre och mört. Andra arter som fångades var björkna, sarv, gärs och gädda.

Figur 2. Området som elfiskades består av en finns nedskuren ravin som kantas av en bård av lövträd. Sannolikt är detta Upplands Väsby's finaste vattendragssträcka. Foto: Tomas Jonsson

Väsbyån

I Väsbyån elfiskades flera sträckor med delvis olika karaktär i syfte att fånga förekommande arter. Ån är artrik och även individrik. Fångade arter var abborre, gädda, mört, löja, björkna, braxen, sutare, sarv, nors och ål. Vid båda tillfällena så fångades hundratals abborrar av flera årsklasser. Även några riktigt stora romstinna honor fångades. Under aprilfisket lekte stora mängder nors på strömsträckan vid Ladbrodammen. Under majfisket upp-gick också antalet mört och björkna till flera hundra individer. Intressant var att det vid båda tillfällena fångades ål som är en av landets mest hotade fiskarter (Figur 3). Under aprilfisket fångades hela nio stycken. Under vårens inventering av asp observerades fyra individer (Söderman 2018).

Slutsats

Väsbyån är på långa partier kraftigt påverkad av mänsklig aktivitet. Detta märktes inte minst under majfisket då det på grund av den kraftiga övergödningseffekten, med tät förekomst av påväxtalger som följd, inte gick att fiska uppströms Ladbrodammen. Fisken fastnade helt enkelt i algerna och riskerade därmed att ta skada av elen. Men trots att ån är kraftigt modifierad och att det finns en känd föroreningsproblematik är den fiskrik. Sannolikt rör det sig om både stationär fisk och fisk som stiger från både Mälaren och Oxsundasjön för lek. Väsbyån har ett högt värde för fisk. Sannolikt skulle ån på långa sträckor kunna få ett ännu högre värde om mer skuggande vegetation tilläts växa upp. I ett område med hårt exploateringsstryck och i anslutning till en å som redan idag är kraftigt påverkad kan det säkert vara lätt att förbise dess värde för fisk. Denna inventering visar dock tydligt att det är viktigt att i alla framtida projekteringar och exploateringar ta dessa höga värden i beaktning.

Figur 3. Ålen är numer än av landets mest hotade fiskarter. Antagligen härstammar de fångade individerna från stödutsättningar. Foto: Micael Söderman.

Edsån

Edsån är den å där det under inventeringen fångades flest arter. Däremot fångades inte så många individer. Ån är dock inte optimal att elfiska i då det på långa partier är ganska djupt och lugnt strömmande vatten. Antalet individer säger därmed inte hela sanningen. Den vanligaste arten var abborre som uppgick till ca 70 individer vid majfisket. Den mest spektakulära fångsten var tre nissögon som fångades under majfisket (Figur 4). Det har under lång tid ryktats om att arten ska förekomma i ån men det har aldrig framlagts bevis som klarlagt förekomsten så denna fångst är mycket glädjande. Övriga arter som fångades var gädda, mört, löja, björkna, sarv, braxen sutare, småspigg och den rödlistade och därmed hotade arten lake. I Edsån finns också en känd leklokal för den rödlistade och hotade arten asp där det under våren 2018 lekte minst 60 individer (Söderman 2018). Detta innebär att det förekommer två rödlistade fiskarter och dessutom det ovanliga nissögat.

Slutsats

Edsån har utan tvekan ett högt värde för fisk då många arter och två nationellt hotade arter förekommer.

Figur 4. Nissögat är en ny art för Upplands Väsby kommun. Foto: Micael Söderman.

Hagbyån

I Hagbyån fångades både många arter och många individer. Löja var den vanligaste arten och vid båda tillfällena fångades och observerades minst 2 000 individer. Även mört förekom med flera hundra individer och flera års-klasser. Under inventeringen i april fångades flera romstinna abborrar varav de största runt ett kilo. Under inventeringen i maj fångades runt 250 abborrar. Övriga arter som fångades var mört, braxen, björkna, sutare, gädda, småspigg och de rödlistade och nationellt hotade arterna ål, 2 st. och lake 8 st. (Figur 5).

Slutsats

Hagbyån som rinner från Vallentunasjön och vidare ner till Norrviken har ett högt värde för fisk. Ån har konektivitetsproblem på grund av ett dämme som utgör ett vandringshinder. Berörda parter utreder möjligheterna att åtgärda detta. Vattnet i ån är väldigt grågrumligt. Det bör utredas var detta grummel kommer ifrån och om det är möjligt att åtgärda. Flera signalkräfter observerades i ån.

Figur 5. Den nationellt hotade laken fångades i tre av kommunens vattendrag. Foto: Micael Söderman.

Sammanfattande diskussion

Inventeringen som genomfördes är översiktlig och går därför inte att jämföra med standardiserade data. Erfarenhetsmässigt så vill Sportfiskarna dock påstå att de inventerade åarna generellt har höga värden för fisk. Många fiskarter nyttjar vattendragen för både lek, vandring och uppväxt. Det var förväntat att det skulle förekomma mycket vitfisk som rör sig mellan sjöarna. Lite mer oväntat var förekomsten av flera ålar och att det förekom lake i tre av åarna (Tabell 1). Även lekande nors var spännande. Sannolikt har dessa stigit från Mälaren för att leka. Att nissöga äntligen fick en bevisad förekomst i kommunen var roligt. Under majfisket gjordes försök att hitta nejonögonlarver men inga sådana påträffades.

Inventeringen visar med all tydlighet att hänsyn till vattendragen och de fiskar som finns däri alltid måste tas i all typ av verksamhet som kan påverka.

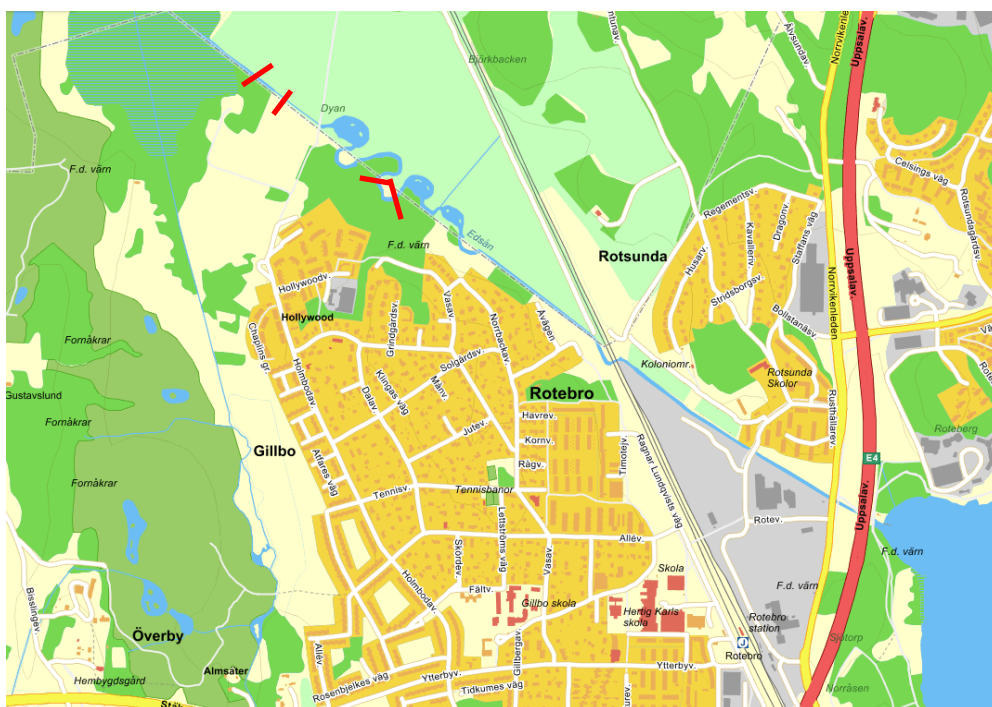
Tabell 1. Konstaterade fiskarter i inventerade vattendrag. Även förekomst av signalkräfta visas. Totalt påträffades 14 fiskarter.

Art	Hagbyån	Verkaån	Oxundaån	Edsån	Väsbyån
Abborre	X	X	X	X	X
Gädda	X	X		X	X
Mört	X	X	X	X	X
Löja	X		X	X	X
Björkna	X	X		X	X
Sarv		X	X	X	
Braxen	X		X	X	X
Sutare	X			X	X
Lake	X		X	X	
Gärs		X			
Småspigg	X			X	
Nissöga				X	
Nors		X			X
Asp		X	X		
Ål	X				X
Signalkräfta	X	X			

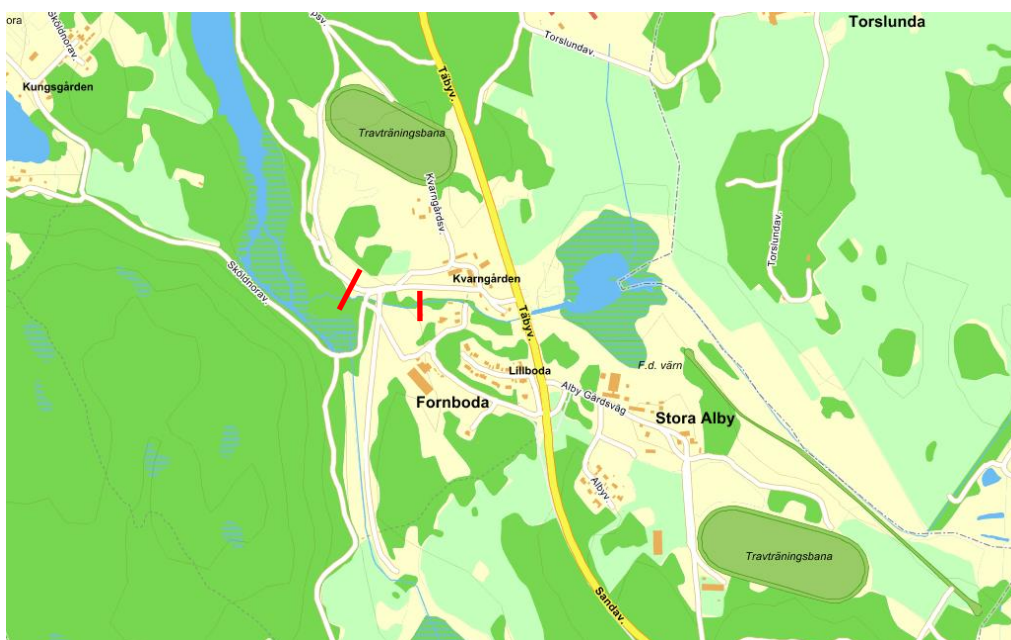
Framtida undersökningar

Sportfiskarna rekommenderar att samtliga åar framöver ska övervakas med ett återkommande standardiserat elfiske. Detta bör ske årligen för att skapa en tidsserie där trender går att utläsa. Exakt lokalisering bestäms i fält men de kan lämpligen förläggas inom de områden som i år har elfiskats översiktligt.

Bilaga 1.

Röda markeringar visar inventerade sträckor i Edsån. Kartan är hämtad från eniro.se

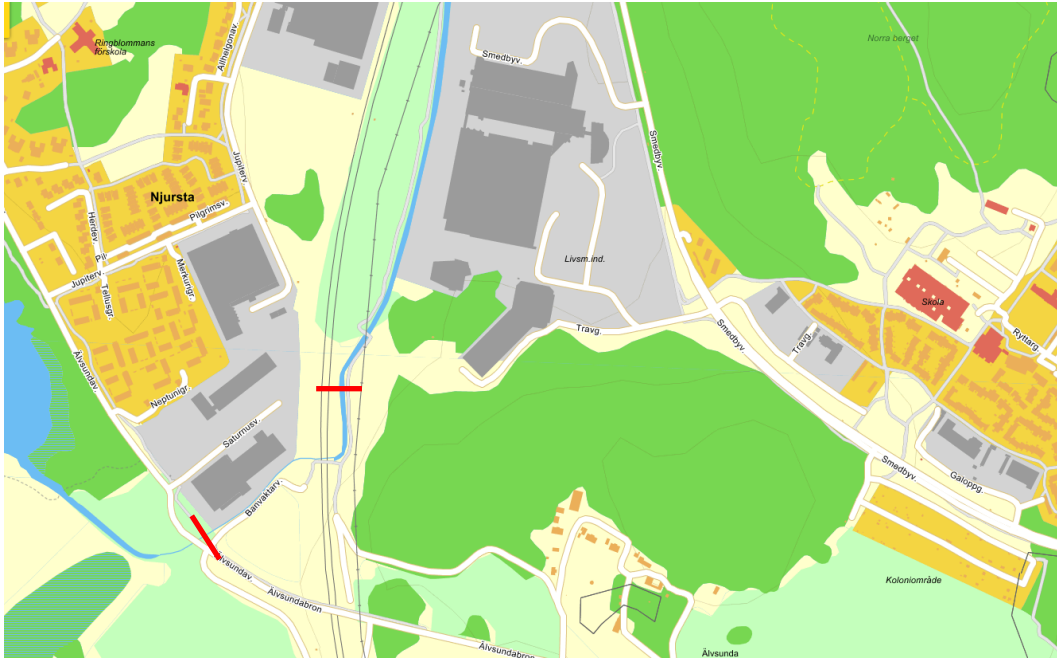
Röda sträck markerar inventerad sträcka i Hagbyån. Kartan är hämtad från eniro.se

Röda sträck markerar inventerad sträcka i Oxundaån. Kartan är hämtad från eniro.se

Röda sträck markerar inventerad sträcka i Verkaån. Kartan är hämtad från eniro.se

Röda sträck markerar inventerad sträcka i Väsbyån. Hela sträckan inventerades men strömpartierna mer noggrant. Kartan är hämtad från eniro.se

Röda sträck markerar inventerade sträckor i Väsbyån. Kartan är hämtad från eniro.se

Referenser

Söderman, M. Återinventering av asp i Upplands Väsby kommun 2018.
Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund.

